

УДК 616.89-008.434

DOI 10.32626/2413-2578.2020-16.59-67

Галущенко В.І.

victoria.galushchenko@ukr.net

<https://orcid.org/0000-0002-7554-9829>

ОСОБЛИВОСТІ ВПРОВАДЖЕННЯ ЗАВДАНЬ З РОЗВИТКУ ЕМОЦІОНОЇ ЛЕКСИКИ У ДІТЕЙ З ПОРУШЕННЯМИ МОВЛЕННЯ В УМОВАХ КАРАНТИНУ

Відомості про автора: Галущенко Вікторія Іванівна, кандидат педагогічних наук, в.о.доцента кафедри дефектології та фізичної реабілітації Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д.Ушинського»; практикуючий дефектолог-логопед СДНЗ №193. У колі інтересів: впровадження новітніх логотехнологій в корекційно-логопедичну роботу з дітьми за нозологіями, формування просодичної, емоційно-інтонаційної сторони мовлення з дітьми с порушеннями психо-мовленнєвого та моторного розвитку.

E-mail: victoria.galushchenko@ukr.net

Contact: **Viktoria Galushchenko**, Candidate of Pedagogical Sciences, Acting Associate Professor, Department of Defectology and Physical Rehabilitation of the State Institution "South Ukrainian National Pedagogical University named after KD Ushinsky"; Practicing speech therapist-speech therapist of SDNZ №193. Interesting interests: introduction of the latest logotechnology in correction and speech therapy, formation of prosodic, emotionally-intonational side of speech with children with disorders of psycho-speech and motor development. E-mail: victoria.galushchenko@ukr.net

Відомості про наявність друкованих статей надану тематику: 1. **Галущенко В.І.** Особливості темпової організації мовлення у дітей старшого дошкільного віку зі стертою дизартрією. Науковий вісник Миколаївського державного університету ім. В.О. Сухомлинського: зб. наук. Праць. Вип.37, том 1. 2012. С.78-84. 2. **Галущенко В.І.** Відтворення мелодичних малюнків інтонації дітьми зі стертою формою дизартрії. Матеріали міжнародної науково-практичної конференції [«Проблеми реабілітації»]. Одеса: Державний заклад «ПНПУ ім. К.Д. Ушинського», 2011. С.51-56. 3. **Галущенко В.І.** Співвіднесення тембрового забарвлення голосу для розпізнання емоційного стану у дітей зі стертою формою дизартрії. Науковий часопис НПУ ім. М.П. Драгоманова. Серія 19 Корекційна педагогіка та спеціальна психологія: зб. наук. Праць. К.: НПУ ім. М.П. Драгоманова. Вип.11. 2008. С.42-45.

Галущенко В.І. Особливості впровадження завдань з розвитку емоційної лексики у дітей з порушеннями мовлення в умовах

карантину. У статті підіймається питання пристосування до організації корекційного навчання та виховання в умовах карантину. Розглядається питання вдосконалення шляхів корекційно-логопедичної роботи з дітьми з порушеннями мовлення через розвиток таких важливих компонентів просодичної сторони мовлення, як емоційно-мімічні засоби, що у багатьох випадках є несформованими у дітей означеної патології. Визначається необхідність проведення дистанційної спеціальної корекційно-розвиваючої роботи з дітьми, що мають мовленнєві порушення, спрямованої на розвиток емоційної сфери, емоційної лексики, що сприяє розвитку мімічної та артикуляційної моторики, формуванню усіх компонентів мовленнєвої діяльності, комунікативної компетентності та здатності до аналізу. Знайомство дітей з основними емоціями (за наочним матеріалом); розрізнення емоційних станів за схематичними зображеннями; відтворення заданого стану з використанням різних виразних засобів; розуміти свої почуття і почуттів інших людей і вміння відтворювати це; розвиток емпатії, почуття обов'язку; розширення уявлень дітей про емоції, розвинення і збагачення емоційної лексики; продовження знайомства дітей з піктограмами, розвинення пантомімічні і мімічні навичок. Відображено конспект дистанційного заняття з розвитку емоційної лексики для сумісного ігрового відтворення батьків та дітей.

Ключові слова: дистанційне навчання, емоції, емоційна лексика, емоційно-мімічні засоби, діти з порушеннями мовлення, корекційно-розвиваюча робота.

Галущенко В.И. Особенности внедрения задач по развитию эмоциональной лексики у детей с нарушениями речи в условиях карантина. В статье поднимается вопрос приспособления к организации коррекционного обучения и воспитания в условиях карантина. Рассматривается вопрос совершенствования путей коррекционно-логопедической работы с детьми с нарушениями речи через развитие таких важных компонентов просодической стороны речи, как эмоционально-мимические средства, во многих случаях является сформировавшимися у детей указанной патологии. Определяется необходимость проведения дистанционной специальной коррекционно-развивающей работы с детьми, имеющими речевые нарушения, направленной на развитие эмоциональной сферы, эмоциональной лексики, способствующей развитию мимической и артикуляционной моторики, формированию всех компонентов речевой деятельности, коммуникативной компетентности и способности к анализу. Знакомство детей с основными эмоциями (по наглядному материалу), соотнесение эмоциональных состояний с схематичными изображениями; воспроизведение заданного состояния с использованием различных выразительных средств; понимание свои чувств и чувств других людей и умение воспроизводить их; развитие эмпатии, чувства долга; расширение представлений детей об эмоциях, обогащение эмоциональной лексики; продолжение знакомства детей с пиктограммами, закрепление пантомимических и мимических навыков. Раскрыто содержание конспекта

дистанційного заняття по розвитку емоціональної лексики для спільного ігрового вироблення батьків і дітей.

Ключевые слова: дистанційне навчання, емоції, емоціональна лексика, емоціонально-мімічні засоби, діти з порушеннями мови, корекційно-розвивальна робота.

Galushchenko V.I. Features of implementation of tasks for development of emotional vocabulary in children with speech disorders in quarantine. The article raises the issue of adaptation to the organization of correctional training and education in quarantine. every problem is a new opportunity and a good excuse to finally start doing what it took a long time to get started. For children, together with their parents, learn how to work out independently. Of particular importance, in our opinion, is a more thorough and in-depth analysis of the structure of violations and corrective and speech therapy of parents. Often correctional educators have had difficulty interacting with their parents in terms of working out a personal home development program. The current state of forced quarantine has led to the necessity of immersing parents in joint interaction with specialists and working out specific tasks independently with children. For teachers, the need to develop and adapt new modified material to use distance and blended learning technologies. The question of improving the ways of correction and speech therapy with children with speech disorders due to the development of such important components of the prosodic side of speech, as emotional and mimic means, which in many cases are unformed in children of the specified pathology. The necessity of carrying out remote special corrective – developing work with children with speech disorders, aimed at the development of emotional sphere, emotional vocabulary, contributing to the development of mimic and articulatory motility, the formation of all components of speech activity, communicative competence, is determined. Acquaintance of children with basic emotions (by visual material); distinguishing emotional states by schematic images; playback of a predetermined state using various expressive means; understand their feelings and feelings of others and the ability to reproduce it; developing empathy, a sense of obligation; expanding children's perceptions of emotions, developing and enriching emotional vocabulary; continuation of acquaintance of children with icons, development of pantomimic and mimic skills. The synopsis of distance learning on the development of emotional vocabulary for the joint play of parents and children is reflected.

Key words: distance learning, emotions, emotional vocabulary, emotional and mimic means, children with speech disorders, corrective and developmental work.

Постанова проблеми. Сучасний світ регулярно підкидає нам нові виклики, тому все більш актуальним стає навик вміти швидко пристосовуватися до змін і бути гнучким. Для сфери освіти це питання особливо актуальне. Вимушений карантин в садочках, школах та вищих навчальних закладах і потреба миттєво перейти на дистанційне навчання - це дійсно серйозний виклик для української системи освіти. Дистанційне

навчання розвивається, і потрібно чимало зусиль як для вдосконалення самих технологій дистанційного форматапознання, так і для осмислення психологічних особливостей його організації [2]. Нещодавно, у роботах з проблем готовності освоювати нові технології вказувалось на амбівалентне ставлення в суспільстві до нових технологій; обговорювалось питання технооптимізму і технофілію, технопессімізму і технофобії [2].

Але кожна проблема – це нові можливості і хороший привід, щоб нарешті почати робити те, що давно потрібно було розпочати. Для дітей сумісно з батьками навчитися відпрацьовувати самостійно. Особливо важливим, на нашу думку, є більш ретельний та поглиблений аналіз структури порушень та корекційно-логопедичного втручання саме батьків.

Як часто корекційні педагоги зазнавали труднощі взаємодії з батьками у плані відпрацювання індивідуальної програми розвитку дитини вдома. За пояснюваннями батьків: мало часу, нерозуміння, небажання дітей та інші причини. Сучасний стан вимушеного карантину призвів до необхідності занурення батьків у спільну взаємодію з фахівцями і відпрацювання специфічних завдань самостійно з дітьми.

Для вчителів необхідність розробки та пристосування нового модифікованого матеріалу з можливістю використовувати технології дистанційного та змішаного навчання.

Вивчення особливостей емоційної лексики у дошкільників і проблема підготовки до можливої інтеграції та адаптації дітей з мовленнєвими порушеннями до умов загальноосвітньої школи на сучасному етапі розвитку дошкільної корекційної педагогіки має пріоритетне значення [1].

Емоційно-мімічні засоби спілкування є найбільш адекватним вираженням особистого, суб'єктивного ставлення дитини до того чи іншого предмета висловлювання, в тій чи іншій ситуації, а також є засобом вираження його особистих почуттів, емоційних переживань. Емоційна лексика у дітей з мовленнєвими порушеннями використовується вибірково і фрагментарно. А тим часом це особливий лексичний пласт, який найбільш близький дітям, що допомагає здійснювати міжособистісне спілкування, слугує засобом комунікації між дошкільниками [3]. У дітей з мовленнєвими порушеннями маловиразна міміка. М'язи обличчя можуть бути млявими і малорухомими. Нездатність дитини правильно висловити свої почуття, скутість, незручність або неадекватність міміко-жестового мовлення ускладнює спілкування дітей між собою і з дорослими, а також ускладнює накопичення соціального досвіду пізнання навколишнього. Діти з мовленнєвими порушеннями емоційно реактивні, спонтанно проявляють невротичні реакції у відповідь на зауваження, погану оцінку, неповажне ставлення з боку педагогів і дітей. Їхня поведінка може характеризуватися негативізмом, підвищеною збудливістю, агресією або, навпаки, підвищеною сором'язливістю, нерішучістю, лякливою. Все це в цілому свідчить про особливий стан центральної нервової системи дітей, які страждають мовленнєвими розладами [3; 5; 8].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз спеціальної літератури щодо відомих підходів до вивчення всебічного розвитку дітей з порушеннями мовленнєвого розвитку визначає, що серед механізмів, що призводять до спотворення мовленнєвої сфери відзначається першочергове недорозвинення емоційно-мімічної сторони мовлення. Це пов'язано перш за все з мікроорганічними ураженнями кори головного мозку. Дослідженням розуміння емоцій дітьми з порушеннями мовлення займалися такі автори: О. Леханов, О. Павлов, Е. Федосєєв, В. Дудьєв, О.М. Леонтьєв, О. Запорожець, Є. Фейгенберг, А. Асмолов та інші. Дослідження Н. Білкіної та Д. Люсиної з проблеми розвитку уявлень дітей про емоції в онтогенезі показують, що з віком діти починають краще ідентифікувати емоції, межі «емоційних» понять стають чіткішими [6].

Рівні розуміння дітьми емоцій різні у дітей різного дошкільного віку. А. Щетиніною в результаті спеціально проведеного дослідження встановлено рівні розуміння дошкільниками емоційних станів людини [7].

Слід зазначити, що дослідження ролі емоційної сфери в психічному розвитку дитини нечисленні і мають узагальнений характер без урахування специфіки емоційної складової психічного розвитку дошкільників з порушеннями мовлення [3].

У своїх працях В. Бехтерєв вказував, що «необхідно в кожній дитині виховувати позитивні, «підбадьорливі» емоції і усувати емоції пригнічення» (1990). Він зазначав, що «бадьора емоція, що виражається веселим станом, має величезне значення для життєдіяльності організму» [5].

Вивчаючи особливості розвитку дошкільників з порушеннями мовлення О. Слинько [7] (1992 р) відзначає, що несформованність засобів спілкування може бути головною причиною несприятливих відносин у групі однолітків, що призводить до формування і закріплення у дітей негативного емоційного багажу.

Метою статті є розкриття питання пристосування педагогів та батьків до організації корекційного навчання та виховання в умовах карантину на прикладі формування емоційної лексики у дітей дошкільного віку.

Міміка тісно пов'язана з артикуляцією і, стимулюючи дитину зображувати на обличчі різні емоції, ми сприяємо розвитку у неї не тільки мімічної, а й артикуляційної моторики, зокрема розвиваємо рухливість м'язів губ і щік. Мімічні вправи добре виконувати під відповідну налаштовану музику. Крім простих мімічних вправ можна розігрувати з дошкільниками етюди на вираження основних емоцій. Ці ігрові творчі завдання допоможуть дітям навчитися розуміти емоційний стан іншої людини і вміти адекватно висловити свій власний.

Частота вживання лексики, що виражає емоції в усному мовленні дітей з порушенням мовлення значно менше, ніж у дошкільників з нормальним мовленнєвим розвитком [1; 6; 7]. У дітей з мовленнєвими порушеннями виявлені численні помилки у встановленні синонімічних і антонімічних відносин. При визначенні та словесному вираженні

емоційних станів за фотографіями, предметними картинками і піктограмами дошкільники з порушеннями мовлення змішують різні емоції: смутку, злості, страху, подиву (максимальна успішність досягнута ними у визначенні емоційного стану радості). Вивчення виразності мовлення показує, що багато дітей з порушеннями мовлення не можуть адекватно виразити емоційно-смісловий зміст висловлювання. Таким дітям особливо важко мімічними засобами передати на своєму обличчі емоції подиву, страху, смутку.

Все це визначає необхідність проведення спеціальної корекційно-розвиваючої роботи з дітьми, що мають мовленнєві порушення, спрямованої на розвиток міміки, емоційної сфери, емоційної лексики. Формування «розумних» емоцій, корекція недоліків емоційної сфери повинні розглядатися як найбільш важливі, пріоритетні завдання виховання.

При виборі прийомів і методів формування рівня соціально-емоційного розвитку дітей дошкільного віку з порушенням мовлення необхідно виходити з того, що розвиток емоцій дитини, а також накопичення соціального досвіду відбувається в процесі спілкування з однолітками і дорослими, у процесі ігрової діяльності і, зокрема, найбільш успішно це здійснюється в процесі театралізованої діяльності [1]. Творче розігрування ролей в театралізованій грі значно відрізняється від творчості в сюжетно-рольовій грі. В останній дитина вільна у передачі зображення особливостей рольової поведінки. У театралізованій грі образ героя, його основні риси, дії, переживання визначені змістом твору. Повноцінна участь дітей у грі вимагає особливої підготовленості, що проявляється у здатності до естетичного сприймання мистецтва художнього слова, умінні вслухатися в текст, вловлювати інтонації, особливості мовленнєвих зворотів. Щоб зрозуміти, який герой, треба навчитися елементарно аналізувати його вчинки, оцінювати їх, розуміти мораль твору. Уміння представити героя твору, його переживання, конкретну обстановку, в якій розвиваються події, багато в чому залежать від особистого досвіду дитини: чим різноманітніше його враження про навколишнє життя, тим багатша уява, почуття, здатність мислити. Для виконання ролі дитина повинна володіти різноманітними образотворчими засобами, мімікою, рухами тіла, жестами, виразною за лексикою інтонацією висловлювання, тобто необхідно постійно проводити корекційно-стимулюючу роботу з розвитку усіх компонентів просодичної сторони мовлення. Саме підготовленість до театралізованої гри можна визначити як такий рівень загальнокультурного розвитку, на основі якого полегшується розуміння художнього твору, виникає емоційний відгук на нього, відбувається оволодіння художніми засобами передачі образу. Всі ці показники не складаються стихійно, а формуються в ході спеціально організованої послідовної корекційно-педагогічної роботи, основні етапи якої на сьогодні необхідно включати саме в сумісну ігрову ситуацію в умовах дистанційних домашніх занять всією сім'єю.

З метою стимулювання та формування у дітей з мовленнєвими розладами емоційно-мімічної сторони мовлення, а також можливості удосконалення сумісної взаємодії сім'ї в умовах карантину нами пропонувалися варіанти ігор-занять з використанням можливих роздрукованих посібників з Інтернету та креативність у інтерпретації ігрових вправ. Батькам пропонували відеозапис заняття з емоційної лексики.

Заняття «Розкажемо про емоції та покажемо їх».

I. Добрий день, шановні батьки! Пропонуємо вам веселі ігрові вправи!

II. Розвиток інтонаційної та емоційної виразності мовлення є важливим етапом у роботі з нашими дітьми. Одним з напрямків цієї роботи є сприймання та відтворення дітьми емоційних станів та емоцій, що визначають інтонацію. Для цього завдання ми повинні підібрати наочні моделі емоційних станів людини. Їх можна знайти та роздрукувати з інтернету, навіть необов'язково кольорові, а можливо з дітьми розфарбувати (використання кольорів за сумісним обговоренням).

Хочемо зауважити, що це сумісна робота, до якої можливо залучати усіх членів сім'ї. Отже, усією сім'єю граємо з дитиною та аналізуємо емоції. Наприклад, у нас піктограми емоцій *радості, жаху, гніву, смутку, подиву*.

Важливим є розвиток експресивного власного висловлювання дитини, що включає сприймання, відтворення, аналіз та пояснення. До того ж у аспекті логопедичної роботи важливим є стимулювання мімічних м'язів обличчя та артикуляційної моторики. Отже.. перша піктограма відображує емоцію *радості*.. Якщо людина радіє, вона що робить.. посміхається.. А як саме ми зображуємо посмішку? Ми розтягуємо губки.. а ну всі покажемо.... (разом з дитиною відпрацьовуємо артикуляційну вправу «Посмішка»).

1. *Жах*. Коли людина чогось дуже злякалась, вона підіймає брови догори і опускає нижню щелепу. Як ми це робимо...? Закріплюємо означену вправу (Вправа «Опускання нижньої щелепи»).

2. *Гнів*. Якщо людина гнівається, то вона сильно стискає губи, брови насуплені. (Мімічна вправа «Насуплені брови»).

3. *Смукот*. людина більш розгублена, брови підняті догори, губи в більш розслабленому стані, але зімкнуті.

4. При *здивуванні* очі та брови підіймаються догори, губи приймають форму букви О.

Як бачимо, ми відпрацьовуємо також і почуття м'язового тону, розслаблення-стискання (диференціацію стану напруги-розслаблення).

III. Потім створюємо ігрову ситуацію. Для кращого закріплення сприймання емоційних станів розрізаємо ці кружечки-піктограми. і пропонуємо дитині знайти потрібну емоцію... Наприклад,

1. Петрик вийшов на вулицю і зустрів знайому дівчинку... (Знаходимо посмішку).

2. Уяви, що влітку випав сніг.. Яку ти обереш піктограму? (Подив).

3. Миколі сказали не виходити у карантин, а він, неслухняний

вийшов, ще й маску не надів. (Дійсно! Гнів).

4. Катя приготувала мамі сніданок, але так поспішала, що розбила чашку.

(Смуток).

IV. Також можливо відпрацьовувати рівень співвіднесення, зорову увагу. Пограти у гру «Хто перший?»: один з членів сім'ї викладає означену піктограму, наприклад, радість, усі шукають таку саму.. Можливо тут розіграти дитину, знайти смуток... Дитина повинна знайти помилку, підібрати та правильно співвіднести картинку-емоцію.

У ці ігри можна в інтерпретованому варіанті грати протягом дня і карантину, створюючи за задумом більш складну ситуацію. «...Уяви, що ти старенька бабуся, погано чуєш, та усе перепитуєш.... Дощ іде.. Дощ іде? (Тут ми вже відпрацьовуємо і гучність та тембр голосу, інтонацію питання які пов'язані з емоціями). Можливо також приготувати такі ж самі пусті кружечки, щоб дитина домалювала задану емоцію.

V. Вправа «Весела хмаринка». (підготувати вирізану з паперу білу хмаринку, або вирізати з дитиню разом) . «.. Перед тобою надзвичайна хмаринка. Вона з'явилась з казки і вмє говорити. Слухай уважно і визнач, який у хмарки настрій? – Я маленька, повітряна, легка хмаринка. Я живу в синьому небі і дуже люблю грати. – Як ти гадаєш, який зараз настрій у хмаринки? Чого не вистачає на її обличчі? Дорисуй піктограму (Радість). А ще разом домалюємо оченята, брови та носик.» Цю хмаринку у подальшому можливо прив'язати до нитки та відпрацювати ще тривалий цілеспрямований видих (вдих носом – видих ротом). «..Хмаринка запрошує тебе пограти.. Подув вітерець, хмаринка тихо попливла по небу (відпрацьовуємо тривалий видих). Подув сильний вітер, хмаринка рухається по небу швидко (видих сильніший).

VI. Також закріплюємо гучність та висоту голосу, наприклад, за допомогою наочних моделей-малюнків.

Підсумок. Працюйте, граючись усією сім'єю, бажаємо вам творчості, терпіння та працездатності у досягненні мети!

Висновки і перспективи подальшого розгортання дослідження у представленому напрямку. Проаналізовані етапи дистанційного заняття з розвитку емоційно-мімічних засобів спілкування не вичерпують усіх аспектів проблеми формування мовленнєвої діяльності у дітей вищезазначеної патології. Перспективу подальших досліджень вбачаємо у розробці та вдосконаленні дистанційної комплексної корекційної програми розвитку емоційної лексики у дітей з порушеннями мовлення з урахуванням новітніх інформаційних комп'ютерних технологій.

Бібліографія

1. **Галущенко В.І.** (2012). Особливості формування просодичного компонента мовлення у дітей зі стертою дизартрією: *Дис. ...канд. пед. наук: спец. 13.00.03*. Одеса. 2. **Кухаренко В.Н., Рибалко О.В., Сиротенко Н.Г.** (2012). Дистанційне навчання: умови застосування. Харків. *НТУ "ХПИ". "Торсінг" 163*. 3. **Кряжева Н.Л.** (2000) Развитие эмоционального мира детей. Ярославль. 4. **Лопатина Л.В., Серебрякова Н.В.** (2001).

Преодоление речевых нарушений у дошкольников. *СПб.* **5. Минаева В.М.** (2003) Развитие эмоций дошкольников. Занятия, игры. Минск. **6. Носенко Э.Л.** (1990). Особенности речи в состоянии эмоциональной напряженности. Днепропетровск. **7. Слинько О.А.** (1994) К изучению проблемы межличностных отношений дошкольников с нарушениями речи. Дефектология. № 1.

References

1. Galuschenko V.I. (2012). Osoblivosti formuvannya prosodichnogo komponenta movlennya u dItay zI stertoyu dizartrIEyu: Dis. ...kand. ped. nauk: spets. 13.00.03. Odesa. **2. Kuharenko V.N., Ribalko O.V., Sirotenko N.G.** (2012). DistantSlyne navchannya: umovi zastosuvannya. HarkIv. NTU "HPI". "TorsIng"163. **3. Kryazheva N.L.** (2000) Razvitie emotsionalnogo mira detey. Yaroslavl. **4. Lopatina L.V., Serebryakova N.V.** (2001). Preodolenie rechevyih narusheniy u doshkolnikov. SPb. **5. Minaeva V.M.** (2003) Razvitie emotsiy doshkolnikov. Zanyatiya, igryi. Minsk. **6. Nosenko E.L.** (1990). Osobennosti rechi v sostoyanii emotsionalnoy napryazhennosti. Dnepropetrovsk. **7. Slinko O.A.** (1994) K izucheniyu problemy mezhlichnostnyih otnosheniy doshkolnikov s narusheniyami rechi. Defektologiya. №1.

Дата відправлення статті 11.03.2020 р.

УДК 37.091.12:005.25:373-056.2/.3

DOI 10.32626/2413-2578.2020-16.67-80

О.П. Глоба

alexglobal1961@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0003-4098-1598>

Б.О. Вихованець

boris.vykhovanets@mail.ru

ОХОРОННО-ПЕДАГОГІЧНИЙ РЕЖИМ В ІНКЛЮЗИВНОМУ НАВЧАННІ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНІМИ ПОТРЕБАМИ

Відомості про авторів: Глоба Олександр, доктор педагогічних наук, професор кафедри ортопедагогіки, ортопсихології та реабілітології національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова, Київ, Україна. У колі наукових інтересів: проблема раннього виявлення, профілактики і корекції порушень функцій опорно-рухового апарату у дітей і дорослих з використанням інноваційних технологій. E-mail: alexglobal1961@gmail.com. **Вихованець Борис**, аспірант кафедри ортопедагогіки, ортопсихології та реабілітології національного